

A background image showing a group of children in a classroom. In the foreground, a young girl with dark skin and braided hair, wearing a yellow long-sleeved shirt, has her hands raised high in the air with an excited expression. Behind her, a girl with light skin and brown hair is also visible, looking towards the camera. The background is slightly blurred, showing other children and colorful wall decorations.

NOTITIE

Richtlijnen Jeugdgezondheidszorg

Procedures rond ontwikkeling en onderhoud van
richtlijnmodules jeugdgezondheidszorg

Nederlands
Centrum
Jeugdgezondheid

Deze procedures hebben de instemming van:

AJN Jeugdartsen Nederland (AJN)
Verpleegkundigen en Verzorgenden Nederland (V&VN, vakgroep jeugd)
Nederlandse Vereniging van Doktersassistenten (NVDA)
ActiZ
GGD GHOR Nederland
ZonMw
Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ)

Versie 3.2: vastgesteld op 14 juli 2025, Utrecht

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Rollen betrokken partijen	6
2.1 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn & Sport (VWS)	6
2.2 ZonMw	6
2.4 Beroepsverenigingen	7
2.5 Koepel- en brancheorganisaties	8
2.6 Richtlijn Advies- en autorisatiecommissie (RAC)	8
2.7 Clusters	9
2.8 Richtlijnontwikkelaars	11
2.9 Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ)	14
2.10 Jeugdigen en ouders	14
2.11 Opleidingen	14
2.12 Pharos	14
3. Randvoorwaarden	15
3.1 Communicatie	15
3.2 Financiering	15
4. Procedures richtlijncyclus JGZ	16
4.1 Programmering en prioritering	17
4.2 Ontwikkeling en herziening van richtlijnmodules per cluster	18
4.3 Commentaarrronde en praktijktest	20
4.4 Autorisatie	21
4.5 Implementatie	21
4.6 Borging en monitoring	22
4.7 Voortgangsverslag per cluster	22
Bronnen	24
Bijlage 1 - Indeling van de clusters	25
Bijlage 2 - Taken en verantwoordelijkheden Clusterwerkgroepen	26
Bijlage 3 - Competentieprofiel clusterleden	27
Bijlage 4 - Eisen eindproducten	29
Bijlage 5 - Checklist voor programmering en prioritering	31
Bijlage 6 - Procedure klachtenbehandeling en -afhandeling	33
Bijlage 7 - Beslisboom	34

1. Inleiding

Deze notitie geeft weer welke procedures worden gehanteerd bij de ontwikkeling en het onderhoud van de jeugdgezondheidszorg (JGZ) richtlijnmodules en beschrijft tevens de rollen van alle betrokken partijen en de randvoorwaarden hiervoor.

De eerste versie van de notitie (2012) was het resultaat van een heroriëntatie op de systematiek, implementatie, monitoring en evaluatie van de richtlijnontwikkeling JGZ op initiatief van het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ) vanuit zijn regietaak. Deze heroriëntatie was gebaseerd op de evaluatie van de Richtlijn Advies en autorisatie Commissie (RAC) in 2010 door het toenmalige RIVM/Centrum Jeugdgezondheid, de tussenevaluatie van het ZonMw programma Richtlijnen Jeugdgezondheid 2007-2012 en een analyse van de beschikbare bronnen. Dat heeft geresulteerd in een notitie met herziening voorstellen die in een consultatieronde aan het ministerie van VWS, ZonMw, de beroepsverenigingen AJN, V&VN en NVDA, ActiZ, GGD GHOR Nederland, VNG, IGJ, TNO en de RAC is voorgelegd. Na deze consultatieronde heeft het NCJ de notitie Richtlijnen Jeugdgezondheidszorg opgesteld die de instemming heeft van alle genoemde partijen.

In 2014 is de notitie door de RAC geëvalueerd, waarbij is gekeken welke onderdelen aanpassing behoeven, gelet op voortschrijdend inzicht en ervaring in de uitvoering van de procedures en RAC vergadering. Dat heeft geleid tot een aantal wijzigingsvoorstellen die zijn verwerkt in versie 2 van de notitie (2015).

Voor herziening, onderhoud en betere toegankelijkheid van JGZ-richtlijnen worden de komende jaren bestaande en nieuwe richtlijnen in modules opgedeeld. Dat maakt het makkelijker onderdelen te updaten zonder de hele richtlijn te hoeven herzien. Deze modulaire vormgeving van JGZ-richtlijnen heeft geleid tot aanpassingen in de ontwikkel- en onderhoud processen die verwerkt zijn in deze notitie, versie 3. In 2022 is dit tijdens verschillende RAC-vergaderingen besproken en na verwerking van opmerkingen van de leden van de RAC en besturen van de JGZ-beroepsverenigingen vastgesteld op 27-06-2023. De modulaire werkwijze heeft ook invloed op de implementatieprocessen. Deze staan deels beschreven in het *'Implementatieprogramma JGZ Richtlijnen 2021-2025'*, maar zullen in de komende periode verder uitgewerkt worden.

De modulaire werkwijze van ontwikkeling en onderhoud van richtlijnen is relatief nieuw en deels nog in ontwikkeling. De consequenties van deze werkwijze voor de JGZ-richtlijnen zijn op het moment van verschijnen van deze notitie niet volledig te overzien. Na herziening van de eerste richtlijnmodules volgens de beschreven procedures wordt deze notitie geëvalueerd en waar nodig bijgesteld. De huidige versie van deze notitie (2023) beschrijft de werkwijze waar de komende jaren naar toe wordt gewerkt (2023-2026). Dit betekent dat we momenteel in een overgangsfase zitten waarin nog niet alles is gerealiseerd en ingericht zoals staat beschreven in deze Notitie. De Notitie gaat momenteel voornamelijk uit van de wenselijke situatie. Daar waar dit nog niet volledig is gerealiseerd, zal dat expliciet worden aangegeven.

Vanwege de wens om de procedures zo efficiënt mogelijk in te richten, zijn in mei 2024 en in maart 2025 kleine aanpassingen gedaan ten aanzien van de werkwijze. Deze aanpassingen zijn goedgekeurd door de besturen van de JGZ beroepsverenigingen. Versie 3.1 is vastgesteld tijdens de RAC vergadering van 27 mei 2024, en versie 3.2 tijdens de RAC vergadering van 14 juli 2025.

JGZ-beroepsverenigingen

JGZ-richtlijnmodules zijn van en voor de JGZ-beroepsgroepen. De JGZ-beroepsverenigingen (AJN, V&VN vakgroep jeugdverpleegkundigen, NVDA) zijn eigenaar van de door hen geautoriseerde richtlijnmodules. Aangezien de beroepsverenigingen voornamelijk met vrijwilligers werken, voert het NCJ de regie op de ontwikkeling en het onderhoud van de JGZ-richtlijnmodules.

Nederlands Centrum Jeugdgezondheid

Het NCJ is preventie-expert en bondgenoot van wie wil bijdragen aan de gezondheid van ieder kind en die schouderschap biedt aan ouders. Inzetten op preventie loont. Het NCJ is er voor professionals

die van preventie hun vak hebben gemaakt en helpt hen met kennis, kunde en netwerken. Het NCJ heeft de volgende missie: *“Elk kind heeft recht op de beste jeugdgezondheid en op de onvoorwaardelijke steun van de omgeving waarin het opgroeit.”*

Het NCJ heeft in het kader van de subsidierelatie met het ministerie van VWS onder andere tot taak om de kwaliteit van de inhoud en uitvoering van het Basispakket JGZ te verbeteren en de regie te voeren op de richtlijnontwikkeling, de implementatie, het beheer en het onderhoud van richtlijnen JGZ. Voor het verbeteren van de kwaliteit van de inhoud en uitvoering van het Basispakket JGZ zijn verschillende instrumenten beschikbaar, zoals richtlijnen en handreikingen. Het NCJ ziet het als zijn taak om het hele proces van programmering, ontwikkeling, invoering en evaluatie van richtlijnmodules in samenhang te laten plaatsvinden. Dit vereist regie, coördinatie en een bijpassende infrastructuur. Hierbij wordt nauw samengewerkt met de beroepsverenigingen in de JGZ (AJN, V&VN, NVDA), die eigenaar zijn van de JGZ-richtlijnmodules, en ActiZ en GGD GHOR Nederland. Deze partijen zijn vast lid van de RAC en hebben tevens een autoriserende taak met betrekking tot richtlijnen voor de JGZ.

Definities richtlijn en richtlijnmodule

De Advies- en expertgroep Kwaliteitsstandaarden (AQUA) geeft in haar leidraad de volgende definitie van een richtlijn: *Een richtlijn is een document met aanbevelingen, gericht op het verbeteren van de kwaliteit van zorg, berustend op systematische samenvattingen van wetenschappelijk onderzoek en afwegingen van de voor- en nadelen van de verschillende zorgopties, aangevuld met expertise en ervaringen van zorgprofessionals en zorggebruikers* (AQUA-leidraad 2021).

Een richtlijn bestaat uit een tekst met aanbevelingen inclusief onderbouwing, verantwoording, samenvatting en afgeleide producten zoals informatie voor ouders en/of jeugdigen, scholingsmateriaal, randvoorwaarden voor invoering. Voor zorgprofessionals is een richtlijn vooral een hulpmiddel bij het nemen van beslissingen en het maken van keuzen in de praktijk. Zorgprofessionals gebruiken richtlijnen ook voor het bijhouden van kennis, voor onderwijs- en nascholing doeleinden en voor het opstellen van samenwerkingsafspraken en protocollen. Ten slotte ziet de Inspectie voor de Gezondheidszorg richtlijnen als onderdeel of uitwerking van de veldnormen waarop zij haar handhaving baseert. Professionals mogen, moeten zelfs, afwijken van een richtlijn als de situatie van de cliënt daarom vraagt.

Een richtlijnmodule is een uitgangsvraag met bijbehorende aanbeveling(en), onderbouwing en verantwoordingsinformatie. In de Leidraad voor kwaliteitsstandaarden (AQUA) wordt dit gespecificeerd als: *‘Een module is de kleinste eenheid als onderdeel van een kwaliteitsstandaard en beantwoordt op basis van systematische analyse en argumentatie één inhoudelijke of organisatorische uitgangsvraag.’*

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de rollen van de betrokken partijen bij de ontwikkeling en het onderhoud van de JGZ-richtlijnmodules nader toegelicht. De randvoorwaarden zijn in hoofdstuk 3 opgenomen en de procedures van de richtlijnencyclus in hoofdstuk 4. Bijlage 1 omvat een overzicht van de clusterindeling; bijlage 2 de verwachtingen, taken en verantwoordelijkheden van de clusters; bijlage 3 het competentieprofiel van de clusterleden; bijlage 4 de eisen van de eindproducten; bijlage 5 de checklist voor programmering en prioritering; bijlage 6 de procedure voor klachtenbehandeling en -afhandeling.

Afkortingenlijst

Afkorting	Betekenis
AJN	AJN Jeugdartsen Nederland
AQUA	Advies- en expertgroep Kwaliteitsstandaarden
BDS	Basisdataset
DD JGZ	Digitaal Dossier Jeugdgezondheidszorg
FMS	Federatie voor Medisch Specialisten
IGJ	Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
LPK	Landelijk Professioneel Kader
NCJ	Nederlands Centrum Jeugdgezondheid
NHG	Nederlands Huisartsen Genootschap
Nji	Nederlands Jeugdinstituut
NVDA	Nederlandse Vereniging van Doktersassistenten
NVK	Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde
RAC	Richtlijn Advies en autorisatie Commissie
RIVM	Rijksinstituut Volksgezondheid en Milieu
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
V&VN	Verpleegkundigen & Verzorgenden Nederland, vakgroep jeugdverpleegkundigen

2. Rollen betrokken partijen

Bij de ontwikkeling en onderhoud van JGZ richtlijnmodules zijn vele partijen betrokken. Er zijn verschillende primair betrokken partijen, die ieder een eigen rol hebben in het JGZ-richtlijnenproces (zie hieronder). Daarnaast houden diverse partijen zich ook bezig met de ontwikkeling van richtlijnen voor de jeugd, zoals NHG, NVK, Nji etc. Met deze partijen heeft het NCJ periodieke afstemming.

In dit hoofdstuk wordt alleen ingegaan op de primair betrokken partijen en hun rol in het JGZ richtlijnenproces, waaronder:

- VWS (beleid en financiering)
- ZonMw (programmering, coördinatie ontwikkeling)
- NCJ (regie, verbindende rol naar alle partijen)
- AJN, V&VN vakgroep jeugd¹, NVDA (inhoudelijke autorisatie, gezamenlijk eigenaarschap JGZ-richtlijnmodules)
- ActiZ, GGD GHOR Nederland (randvoorwaardelijke autorisatie)
- Richtlijn Advies- en autorisatie commissie (RAC)
- Clusterwerkgroepen
- Richtlijnontwikkelaars²
- IGJ (toezicht)
- Jeugdigen en ouders
- Opleidingen
- Pharos

2.1 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn & Sport (VWS)

Het ministerie van VWS faciliteert de richtlijnontwikkeling JGZ door financiering van het ZonMw-programma Richtlijnen Jeugdgezondheidszorg. Het ministerie is vanuit deze positie als toehoorder afgevaardigd in de RAC van het NCJ en in de programmacommissie Richtlijnen Jeugdgezondheidszorg van ZonMw.

2.2 ZonMw

Voor de JGZ geldt dat de meeste richtlijnen programmatisch via ZonMw worden gefinancierd. ZonMw treedt op als opdrachtgever en de richtlijnontwikkelaar legt mede namens de clusterwerkgroepen verantwoording af aan ZonMw. ZonMw ziet erop toe dat de richtlijnmodules volgens de vastgestelde criteria uit de subsidieoproep (waaronder de richtlijnmethodiek) worden ontwikkeld. ZonMw laat zich hierbij adviseren door de ZonMw programmacommissie Richtlijnen Jeugdgezondheidszorg. ZonMw en het NCJ werken tijdens de richtlijnontwikkeling nauw samen. Daarnaast zit, om de afstemming met de ZonMw-programmacommissie te waarborgen, ZonMw als toehoorder in de RAC en het NCJ als toehoorder in de programmacommissie Richtlijnen Jeugdgezondheidszorg.

De inhoud van het huidige programma is, nadat de RAC en de beroepsverenigingen om advies was gevraagd, door ZonMw ter goedkeuring aan het ministerie van VWS voorgelegd. VWS heeft het programma Richtlijnen JGZ 2019-2024 vastgesteld en daar financiering aan verbonden. Het programma heeft verlenging gekregen tot en met 2026. Om het huidige programma inhoudelijk te onderbouwen, is vooraf een programmeringsstudie uitgevoerd waarbij de richtlijnen zijn opgedeeld in modules en vervolgens naar aanleiding van een literatuursearch en behoeftepeiling is een prioritering aangebracht. Op basis van de prioritering is een agenda opgesteld voor het omzetten en herzien van richtlijnmodules. Bekijk de website van het NCJ voor de actuele planning.

¹ Voor de leesbaarheid wordt in dit document verder V&VN gebruikt.

² In dit document worden met richtlijnontwikkelaars bedoeld de organisaties die de ontwikkeling en herziening van de richtlijnmodules procesmatig en methodologisch ondersteunen.

2.3 Nederlands Centrum Jeugdgezondheid

Het NCJ heeft in het kader van de subsidierelatie met het ministerie van VWS onder andere de taak om regie te voeren op de JGZ-richtlijncyclus. Het NCJ draagt er zorg voor dat de gehele richtlijncyclus in samenhang plaatsvindt, met een faciliterende en pro-actieve rol naar alle betrokken partijen. Het NCJ bewaakt de voortgang tijdens de ontwikkeling van de richtlijnmodules en behoudt het overzicht over de afvaardiging van leden van de clusterwerkgroepen (zie 2.7). Het NCJ heeft tijdens de ontwikkelfase tweemaal per jaar een overleg met de projectleiders van de clusterwerkgroepen en zorgt dat conceptringrichtlijnmodules aan de vaste RAC-leden worden voorgelegd. Ten behoeve van de implementatie, monitoring en actualisatie van richtlijnmodules schept het NCJ, in nauwe samenwerking met ZonMw, randvoorwaarden. Het NCJ voert het secretariaat van de RAC en van het overleg met de projectleiders van de clusterwerkgroepen en beheert en publiceert de JGZ-richtlijnmodules.

2.4 Beroepsverenigingen

De beroepsverenigingen, AJN, V&VN en NVDA, zijn eigenaar van de door hen geautoriseerde JGZ richtlijnmodules. Zij zijn inhoudelijk leidend bij de programmering en prioritering van de ontwikkeling en herziening van richtlijnmodules en hebben een beslissende stem in de inhoudelijke aspecten van de richtlijnmodules. Ze hebben als vaste leden van de RAC een inhoudelijke advies- en autorisatierol en zijn daarmee als beroepsvereniging verantwoordelijk voor de inhoud van de richtlijnmodules. Gemandateerde afgevaardigden van de betrokken beroepsgroepen hebben zitting in de clusterwerkgroepen. De leden van de RAC en clusterwerkgroepen stemmen af met het bestuur van hun eigen beroepsverenigingen.

Eigenaarschap

Na vaststelling van de richtlijnmodule draagt de richtlijnontwikkelaar, samen met de clusterwerkgroepleden (inclusief externe deskundigen), het auteursrecht met een contract over aan de drie JGZ-beroepsverenigingen. Zij worden daarmee formeel eigenaar van de door hen geautoriseerde JGZ richtlijnmodules. Omdat bij richtlijnmodules het (intellectueel) eigenaarschap de concrete tekst is, staat bij een richtlijnmodule het auteursrecht gelijk aan het eigenaarschap en vallen de begrippen eigenaarschap, auteursrecht en copyright samen. Door overdracht van het auteursrecht aan de beroepsverenigingen worden zij eigenaar van de richtlijnmodule. Auteursrecht en copyright zijn juridisch gezien synoniemen.

De beroepsverenigingen zijn als eigenaar van de door hen geautoriseerde richtlijnmodules niet verantwoordelijk voor de toepassing van de richtlijn. Die verantwoordelijkheid ligt bij JGZ-organisaties en individuele beroepsbeoefenaren. De beroepsverenigingen aanvaarden daar derhalve geen verantwoordelijkheid voor. Bij eigenaarschap en goed beheer van richtlijnmodules hoort wel zorg dragen voor publicatie en verspreiding van de richtlijnmodules. De JGZ-beroepsverenigingen dragen deze taak over aan het NCJ, waarbij zij zelf ook een bijdrage leveren door hun achterban in hun nieuwsuitingen te informeren over (nieuwe) richtlijnmodules.

Beheertaken

De eigenaar van de richtlijnmodule is verantwoordelijk voor het beheer van de richtlijnmodule, volgens gebruikelijke procedures. De beroepsverenigingen in de JGZ (AJN, V&VN, NVDA) hebben afgesproken dat het NCJ de beheertaken op zich neemt volgens de procedures in de notitie Richtlijnen, zolang voorzien is in financiering van het NCJ voor het uitvoeren van de beheertaken en in financiering voor de ontwikkeling van nieuwe en herziening van bestaande JGZ-richtlijnmodules.

Met betrekking tot de beheertaken van de bestaande modules is de volgende detaillering aan te brengen:

1. Publicatie en verspreiding
2. Ondersteunen implementatie en cliëntparticipatie
3. Vraagbaakfunctie, helpdesk, afhandeling feedback en klachten

4. Monitoring/ondersteunen onderzoek gebruik
5. Ondersteuning van de RAC en de clusterwerkgroepen
6. Overzicht houden over clusterwerkgroepen
7. Bewaken planning herzieningen richtlijnmodules
8. Voorstel prioritering in afstemming met richtlijnontwikkelaars en clusterwerkgroepen
9. Onderhoudt relaties met richtlijnontwikkelaars van andere relevante vakgebieden
10. Stimuleert innovatie en onderzoek van het richtlijnontwikkelp proces

2.5 Koepel- en brancheorganisaties

ActiZ en GGD GHOR Nederland maken als koepel- en brancheorganisaties in de JGZ deel uit van de vaste leden RAC. Op deze manier zijn zij betrokken bij alle zaken rondom JGZ richtlijnontwikkeling en kunnen zij waar nodig hun stem laten horen. ActiZ en GGD GHOR Nederland zorgen voor vertegenwoordiging van de JGZ-managers in de RAC. Dat is van belang omdat JGZ-managers een belangrijke taak hebben bij het bevorderen van de implementatie en borging van richtlijnmodules in de praktijk en bij het wegnemen van mogelijke belemmeringen hiervoor. De koepel- en brancheorganisaties worden tijdig en nadrukkelijk betrokken bij de programmering van nieuwe richtlijnmodules en zijn verantwoordelijk voor de randvoorwaardelijke autorisatie.

2.6 Richtlijn Advies- en autorisatiecommissie (RAC)

De RAC in haar huidige vorm is ingesteld door het NCJ. De RAC heeft in de JGZ richtlijnontwikkeling een adviserende en besluitvormende rol en autoriseert uiteindelijk de richtlijnen voor de JGZ. De RAC bestaat uit vaste leden die de autoriserende rol vervullen (zie Tabel 1). Daarnaast zijn er aanvullende leden die de functie van toehoorder of adviseur vervullen. De beroepsverenigingen (AJN, V&VN, NVDA) zijn als eigenaar verantwoordelijk voor de inhoudelijke autorisatie, ActiZ en GGD GHOR Nederland zijn verantwoordelijk voor de randvoorwaardelijke autorisatie van richtlijnmodules. De RAC is verantwoordelijk voor de bewaking van de toepasbaarheid van de richtlijnmodules.

Tabel 1. Rol van de verschillende partijen in de RAC

Partij in de RAC	Rol	Aantal leden	Vast lid
AJN	advisering over en autorisatie van richtlijnmodules	2	ja
V&VN	advisering over en autorisatie van richtlijnmodules	2	ja
NVDA	advisering over en autorisatie van richtlijnmodules	2	ja
ActiZ	advisering over en autorisatie van randvoorwaardelijke aspecten van richtlijnmodules	1	ja
GGD GHOR NL	advisering over en autorisatie van randvoorwaardelijke aspecten van richtlijnmodules	1	ja
Adviseur richtlijnontwikkeling	advisering	1	nee
Adviseur implementatie	advisering	1	nee
Adviseur wetenschap	advisering	1	nee
Adviseur organisatie en randvoorwaarden	advisering	1	nee
ZonMw	waarneming	1	nee
VWS	waarneming	1	nee
NCJ	secretaris	1	nee

Positionering RAC

De RAC wordt gepositioneerd als advies- en autorisatiecommissie met de volgende opdracht:

- besluitvorming over programmering en prioritering van ontwikkeling en herziening van richtlijnmodules; de RAC wordt hierbij geadviseerd door de voorzitters van de clusterwerkgroepen en het NCJ;
- beoordeling van de toepasbaarheid van in ontwikkeling zijnde richtlijnmodules voor de praktijk;
- besluitvorming over commentaarronde en praktijktest van richtlijnmodules;
- advisering aan het NCJ over randvoorwaarden van richtlijnmodules die in ontwikkeling zijn;
- advisering aan het NCJ over implementatieplannen;
- autorisatie (inhoudelijk en randvoorwaardelijk) door de vaste RAC leden van nieuw ontwikkelde en herziene richtlijnmodules;
- advisering aan het NCJ over ontwikkelde plannen (implementatiestructuur, communicatieplan, enz.);
- (ongevraagde) advisering aan het NCJ over alle zaken rondom de richtlijnencycclus.

Samenstelling RAC

De RAC wordt voorgezeten door een onafhankelijk voorzitter.

Vaste leden zijn de beroepsverenigingen (AJN, V&VN, NVDA), elk met twee leden, ActiZ (één lid) en GGD GHOR Nederland (één lid).

Adviseurs zijn een richtlijnontwikkelaar en een implementatiedeskundige, beide onafhankelijk van de organisaties die JGZ-richtlijnmodules ontwikkelen, en een deskundige met een wetenschappelijke achtergrond in de JGZ. Een JGZ-manager participeert als adviseur organisatie en randvoorwaarden, en wordt voorgedragen door GGD-GHOR Nederland en ActiZ Jeugd.

Waarnemers zijn ZonMw en VWS (elk met één vertegenwoordiger).

De RAC wordt ondersteund door een secretaris vanuit het NCJ.

De RAC in haar huidige vorm wordt geïnstalleerd door het NCJ. De RAC is in de uitvoering van haar taken onafhankelijk. RAC-leden worden niet op persoonlijke titel benoemd maar als vertegenwoordigers vanuit hun organisaties met mandaat wat betreft besluitvorming. De vaste leden en toehoorders doen een voordracht voor de invulling van hun zetel in de RAC. Het NCJ reikt per zetel een profiel aan dat als leidraad dient. De voorzitter en de adviseurs worden door het NCJ gezocht.

Werkwijze en besluitvorming RAC

Alle leden van de RAC komen twee keer per jaar bijeen. De vaste leden van de RAC komen maandelijks bijeen voor het bespreken van lopende en vooral inhoudelijke zaken. Verder kunnen op basis van de aard van de richtlijnmodules andere deskundigen worden uitgenodigd voor een RAC-vergadering. Desgewenst wordt bij de bespreking van conceptrichtlijnmodules de richtlijnontwikkelaar en/of een van de clusterwerkgroepleden uitgenodigd, om toelichting te kunnen geven. De RAC streeft bij besluitvorming primair naar consensus.

Vergoeding

Voor zover commissieleden en adviseurs de werkzaamheden niet verrichten in het kader van hun functie, maar in hun eigen tijd, staat er een tegemoetkoming in de reiskosten tegenover en een vergoeding voor het bijwonen van vergaderingen volgens het geldende vacatiebesluit van het NCJ.

2.7 Clusters

Een cluster is een bundeling van meerdere richtlijnmodules rondom een centraal thema. In totaal zijn er 5 clusters waaronder de JGZ-richtlijnen zijn verdeeld:

Cluster: Opvoeden & Ondersteunen

Cluster: Voeding & Groei

Cluster: Psychosociaal & Gedrag

Cluster: Ontwikkeling & Zintuigen

Cluster: Het Lichaam

Zie Bijlage 1 voor een gedetailleerder overzicht van welke richtlijnen onder welk cluster vallen.

Clusterwerkgroepen

Er zijn 5 clusterwerkgroepen gevormd. In 2023 is de eerste clusterwerkgroep voor het cluster Opvoeden & Ondersteunen samengesteld en is van start gegaan in mei 2023. De volgende clusterwerkgroepen zijn in 2024-2025 gefaseerd van start gegaan.

Werkwijze

Binnen een cluster werken richtlijnontwikkelaars, JGZ-professionals, externe deskundigen op het thema samen. Ook zijn vertegenwoordigers van ouders en jeugdigen betrokken bij het ontwikkeltraject. De werkwijze binnen de clusters is gericht op continuïteit en het aansluiten op de JGZ-praktijk en op het perspectief van ouders en jeugdigen.

Het NCJ coördineert de samenstelling van de clusterwerkgroepen, waarbij de beroepsverenigingen de JGZ-professionals die deelnemen aan de clusterwerkgroep afvaardigen. Er wordt gestreefd naar een diverse samenstelling (werkervaring, leeftijd, achtergrond, JGZ-organisatie, regio etc.). Voor de clusterwerkgroepleden is vacatievergoeding beschikbaar.

Om het overzicht te bewaken tussen de verschillende clusters organiseert zal het NCJ tweemaal per jaar een afstemmingsoverleg met de projectleiders van de clusterwerkgroepen. Er is momenteel nog sprake van een overgangperiode waarin komende jaren wordt toegewerkt naar de verdere invulling van de werkwijze van de clusters.

De **richtlijnontwikkelaar** is schrijft de teksten en is methodologisch verantwoordelijk voor de ontwikkeling en inhoud van de richtlijnmodules en ondersteunt de clusterwerkgroep procesmatig (zie 2.8). De richtlijnontwikkelaar is samen met de Cluster-subgroep verantwoordelijk voor het uitwerken van de richtlijnmodules volgens de gebruikelijke methode van evidence-based richtlijnontwikkeling. De Cluster-subgroep is eindverantwoordelijke voor de inhoud van de modules, opgesteld door de richtlijnontwikkelaar. Tijdens de ontwikkeling of herziening van richtlijnmodules borgt de Cluster-subgroep de betrokkenheid van de eigen achterban en stemt regelmatig af en koppelt terug aan de achterban;

De richtlijnontwikkelaar stemt met het NCJ af om de richtlijnmodules voor te leggen aan de RAC voor commentaar resp. autorisatie. Na autorisatie en voor publicatie van de JGZ-richtlijn levert de richtlijnontwikkelaar afgeleide producten op, zoals BDS-protocol, informatie voor jeugdigen en/of ouders, vragen voor het richtlijnspeel, zo nodig in afstemming met de Cluster-subgroep.

De **Cluster-kerngroep** bestaat uit gemandateerde afgevaardigden vanuit de AJN, V&VN, NVDA, waarvan één met een speciaal aandachtsgebied diversiteit. Daarnaast borgen 1-2 vertegenwoordigers van ouders en jeugdigen het cliëntenperspectief. Ze hebben een mandaat voor 3 tot 6 jaar voor deelname aan de Cluster-kerngroep. De projectleider heeft de rol van voorzitter in de Cluster-kerngroep. Zo is een vaste structuur geborgd tijdens de continue cyclus van het herzien van richtlijnmodules. De Cluster-kerngroep heeft het doel om de voortgang van de herzieningen en de samenhang tussen de JGZ-richtlijnmodules binnen het cluster te bewaken. Ook geven ze input en advies voor de programmering en prioritering van richtlijnmodules binnen het cluster.

Binnen het cluster werken **Cluster-subgroepen** aan het actualiseren van een specifieke JGZ-richtlijn. De Cluster-subgroepen worden samengesteld voor de start van het herzieningstraject. De Cluster-subgroep bestaat uit tenminste een jeugdarts en jeugdverpleegkundige en cliëntvertegenwoordiger uit de Cluster-kerngroep. Daarnaast brengen JGZ-professionals en externe deskundigen met specifieke kennis op het thema van de betreffende JGZ-richtlijnmodule hun expertise in. Hierbij streven we naar een minimale afvaardiging van 50% JGZ professionals. De Cluster-subgroepen geven input op de ontwikkeling of herziening van richtlijnmodules. Ook adviseren zij de RAC over de praktijktest (wel of niet noodzakelijk) en geven zij input voor het plan van aanpak van de praktijktest.

Besluitvorming clusterwerkgroep

De clusterwerkgroep streeft bij besluitvorming primair naar consensus. Zie Bijlage 2 voor taken en verantwoordelijkheden van de leden van de clusterwerkgroep en bijlage 3 voor het competentieprofiel.

Klankbordgroep

De Klankbordgroep is een onafhankelijke adviesgroep en beoordeelt op verzoek van de Cluster-subgroep tussentijdse versies van de richtlijn en concept-aanbevelingen en geeft advies over de toepasbaarheid, duidelijkheid en haalbaarheid in de dagelijkse praktijk. De klankbordgroep bestaat uit minimaal 2 JGZ-managers, 2 implementatie functionarissen en 2 cliëntvertegenwoordigers, en wordt zo nodig aangevuld met externe deskundigen met expertise op het gebied van een (of meerdere) specifieke richtlijnmodule(s).

Clusteroverstijgend overleg

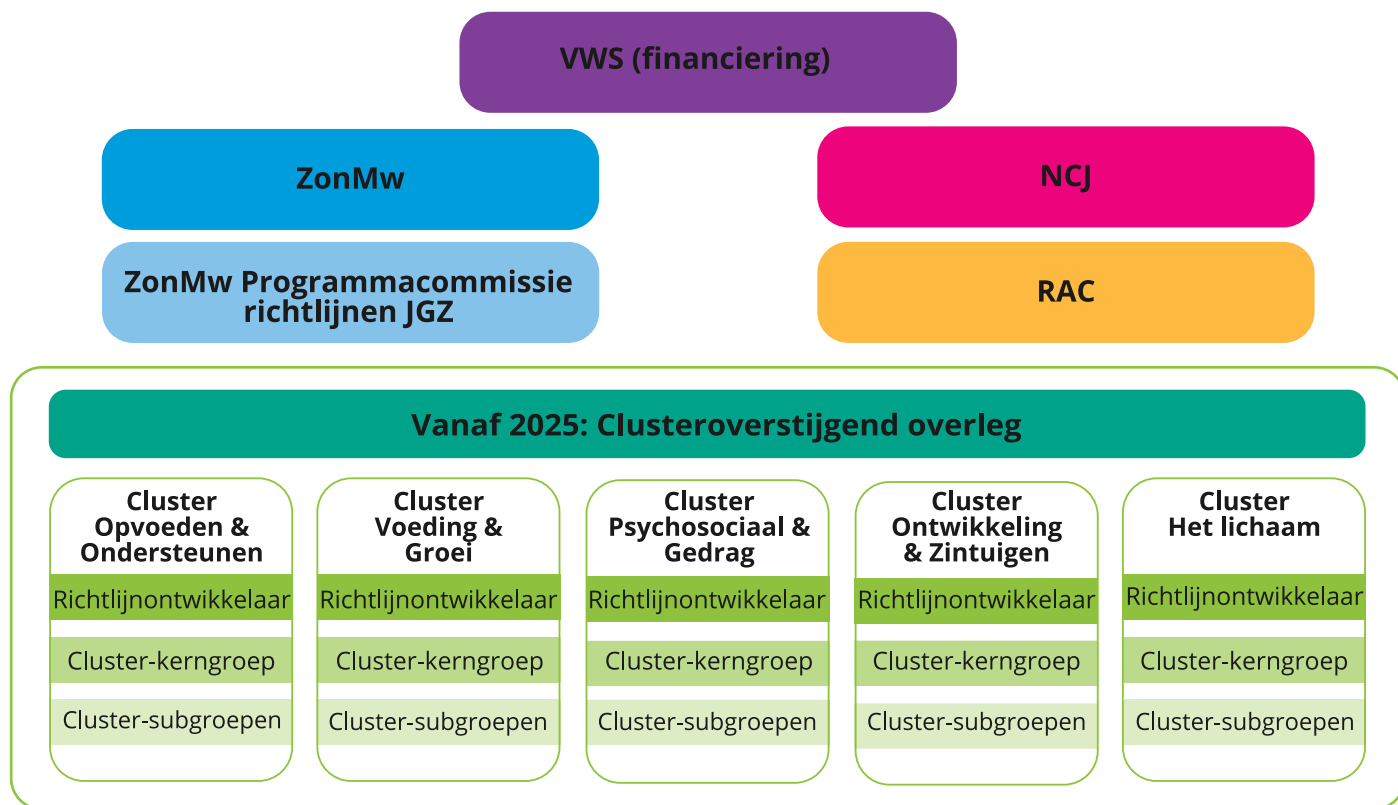
Het NCJ heeft als regievoerder de taak om het overzicht tussen en de voortgang van de verschillende clusterwerkgroepen te bewaken. Deze taak wordt deels in de Cluster-kerngroepen geborgd. Daarnaast organiseert het NCJ tweemaal per jaar een afstemmingsoverleg met projectleiders van de clusterwerkgroepen. In dit overleg worden clusteroverstijgende onderwerpen besproken. Tijdens dit afstemmingsoverleg worden de volgende punten geagendeerd:

- afstemmen van de ontwikkeling en het onderhoud van de richtlijnmodules in de clusters;
- identificeren van knelpunten in en tussen clusters;
- bewaken van de voortgang van de ontwikkeling en herziening van de richtlijnmodules in de clusters;
- identificeren van kennishiaten;
- beoordeling van de actualiteit van de richtlijnmodules (programmering);
- prioritering welke richtlijnmodules worden herzien of nieuw ontwikkeld;

2.8 Richtlijnontwikkelaars

Richtlijnontwikkelaars worden in het JGZ richtlijnenproces ingezet voor methodologische expertise, begeleiding van het ontwikkelproces, het doen van literatuuronderzoek en het schrijven van de teksten. Zij bieden brede methodologische ondersteuning bij de programmering en prioritering van richtlijnmodules. Daarnaast zijn richtlijnontwikkelaars verantwoordelijk voor het proces van evidence-based richtlijnontwikkeling en het samen met de Cluster-subgroep maken van de vertaalslag van de evidence naar de aanbevelingen. Zij schrijven ook de teksten van de richtlijnmodules met hulp van de Cluster-subgroep. De eventuele praktijktest wordt uitgevoerd door de richtlijnontwikkelaars. De organisatorische en projectmatige ondersteuning van de clusterwerkgroep Cluster-subgroepen wordt ook verzorgd door de richtlijnontwikkelaar. De richtlijnontwikkelaars leggen verantwoording af over het gevolgde ontwikkelproces aan ZonMw (zie 4.7 Voortgangsrapportage).

Figuur 1. Primaire betrokken partijen bij modulair onderhoud

Bekijk de toelichting op de volgende pagina.

ZonMw

- Programmeren en financieren ontwikkeling/herziening/omzetten richtlijnen
- Procesbewaking
- Secretariaat Programmacommissie

NCJ

- Regiefunctie JGZ richtlijnencyclus
- Secretariaat RAC en clusterstuurgroep
- Beheer van de JGZ Richtlijnmodules
- Ondersteuning bij richtlijnontwikkeling, onderhoud en implementatie.

ZonMw programma-commissie richtlijnen JGZ

- Beoordeling aanvragen
- Monitoring en advisering voortgang
- Advisering bij programmering, verspreiding en implementatie

RAC

- Adviseren over inhoud JGZ Richtlijnen
- Autoriseren nieuwe/herziene richtlijnmodules

Clusteroverstijgend overleg

- Regie op alle clusters met richtlijnmodules
- Beoordelen actualiteit modules op basis van input uit de verschillende clusters
- Prioriteren ontwikkeling/herziening modules
- Bewaken van de voortgang

Richtlijnontwikkelaar

- Methodologische expertise
- Begeleiding van het ontwikkel/herzien en omzet proces
- Schrijven teksten voor richtlijnmodules met input van clusterwerkgroep
- Organisatorische en projectmatige ondersteuning clusterwerkgroep

Cluster-kerngroep

- Betrokken bij gehele cluster
- Voortgang van de herzieningen en de samenhang tussen de JGZ-richtlijnmodules bewaken
- Adviseren ten aanzien van prioritering van herzieningen
- Terugkoppeling geven aan achterban

Cluster-subgroep

- Beoordelen actualiteit richtlijnmodules
- Leveren input op de herziening
- Adviseren over (plan van aanpak van) de praktijktest

- In de RAC zijn de volgende partijen vertegenwoordigd: NVDA, V&VN, AJN, GGD GHOR en ActiZ, ZonMw.
- In de Cluster-kerngroep en Cluster-subgroepen zijn leden afgevaardigd namens de JGZ beroepsverenigingen (NVDA, V&VN, AJN), dit wordt aangevuld met experts op het thema en jeugdigen en ouders worden betrokken.

2.9 Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ)

De IGJ heeft een toezichthoudende rol op de kwaliteit van uitvoering van de JGZ. Onderdeel daarvan is toezicht op de uitvoering van de richtlijnen in de praktijk.

2.10 Jeugdigen en ouders

Richtlijnen dienen goed aan te sluiten op de meest gestelde vragen, voorkeuren en wensen van jeugdigen en ouders. Afstemming met deze doelgroep is ingebed in de gehele richtlijnontwikkelcyclus. Jeugdigen en ouders worden betrokken bij de Cluster-kerngroepen en Cluster-subgroepen, en agenderen nieuwe beschikbare kennis, behoeften en/of knelpunten vanuit het veld en jeugdigen en ouders. In iedere Cluster-kerngroep en Cluster-subgroep werkgroep zit minimaal een vertegenwoordiger namens jeugdigen en/of ouders. Daarmee kunnen zij het perspectief van jeugdigen en ouders inbrengen tijdens het ontwikkelproces en tijdens het toetsen van nieuwe kennis en/of aanbevelingen tijdens de praktijktesten. Daarnaast kunnen panels van jeugdigen en ouders bevestigd worden op specifieke onderdelen van een richtlijnmodule. Er wordt ook samengewerkt met diverse partijen die de inhoud van de richtlijnen toegankelijk en begrijpelijk maken voor jeugdigen en ouders.

2.11 Opleidingen

Werken volgens de richtlijnen is onderdeel van het professioneel handelen van JGZ-professionals. Het gebruik van richtlijnen zou opgenomen moeten worden binnen de opleidingen van de toekomstige JGZ professionals en in bij- en nascholingen van professionals. Wanneer studenten belangstelling hebben voor richtlijnontwikkeling of implementatie van richtlijnen, kan er vanuit de JGZ opleidingen of de student contact opgenomen worden met het NCJ. Studenten kunnen bijvoorbeeld bijdragen aan literatuuronderzoek. Deze input zou in het Clusteroverstijgend overleg gebruikt kunnen worden bij het inschatten van de actualiteit van de verschillende richtlijnmodules en het prioriteren ervan. Daarnaast is het mogelijk dat studenten bijdragen aan de ontwikkeling en herziening van richtlijnmodules door de Cluster-subgroepen. Ook kunnen studenten bijdragen bij de ontwikkeling en uitvoering van implementatie producten en activiteiten.

2.12 Pharos

Pharos wordt betrokken om vanuit hun expertise op het gebied van diversiteitsaspecten input te geven op conceptrichtlijnmodules. Per cluster wordt met Pharos afgestemd in welke fase van de richtlijnontwikkeling zij betrokken worden.

3. Randvoorwaarden

3.1 Communicatie

Alle betrokken organisaties nemen de communicatie over de JGZ richtlijnen(modules) via hun eigen wegen ter hand. Het NCJ heeft hierin een specifieke taak en onderneemt in het kader van de verspreiding en implementatie van richtlijnen de volgende communicatieactiviteiten:

- Het NCJ verstrekt algemene informatie aan JGZ-organisaties, opleidingsinstituten en andere betrokken partijen (VNG, IGJ, ActiZ, GGD GHOR Nederland, V&VN afdeling Maatschappij en Gezondheid, AJN, NVDA). Het betreft informatie over de stand van zaken bij JGZ-richtlijnmodules: welke richtlijnmodules worden ontwikkeld of herzien, wanneer publicatie wordt verwacht, etc.
- Het NCJ communiceert over de werving voor deelname aan raadplegingen van JGZ-professionals, knelpuntenanalyses, Cluster-kerngroepen, Cluster-subgroepen en de Klankbordgroep.
- Het NCJ communiceert over de planning van ontwikkeling en herziening van richtlijnmodules.
- Het NCJ heeft regelmatig contact met JGZ-organisaties via het netwerk implementatie richtlijnen over de stand van zaken bij specifieke richtlijnen. Het richtlijnen spel, de richtlijnenwebsite en de NCJ website, de NCJ nieuwsbrief en sociale media, zoals LinkedIn, Twitter, worden ingezet om de bekendheid van richtlijnen te vergroten.
- De beroepsverenigingen in de JGZ, ActiZ en GGD GHOR Nederland plaatsen informatie over de richtlijnen en een link naar de producten op de richtlijndatabase van het NCJ op hun website.
- Het NCJ publiceert, verspreidt en beheert de richtlijnen. Publicatie vindt plaats op de richtlijnenwebsite. Stroomdiagrammen, reeds bestaande samenvattingen, implementatietoolkit producten en ondersteunende producten voor het borgen en het monitoren van richtlijnen worden beschikbaar gesteld.

3.2 Financiering

De financiering van het richtlijntraject JGZ ziet er in grote lijnen als volgt uit:

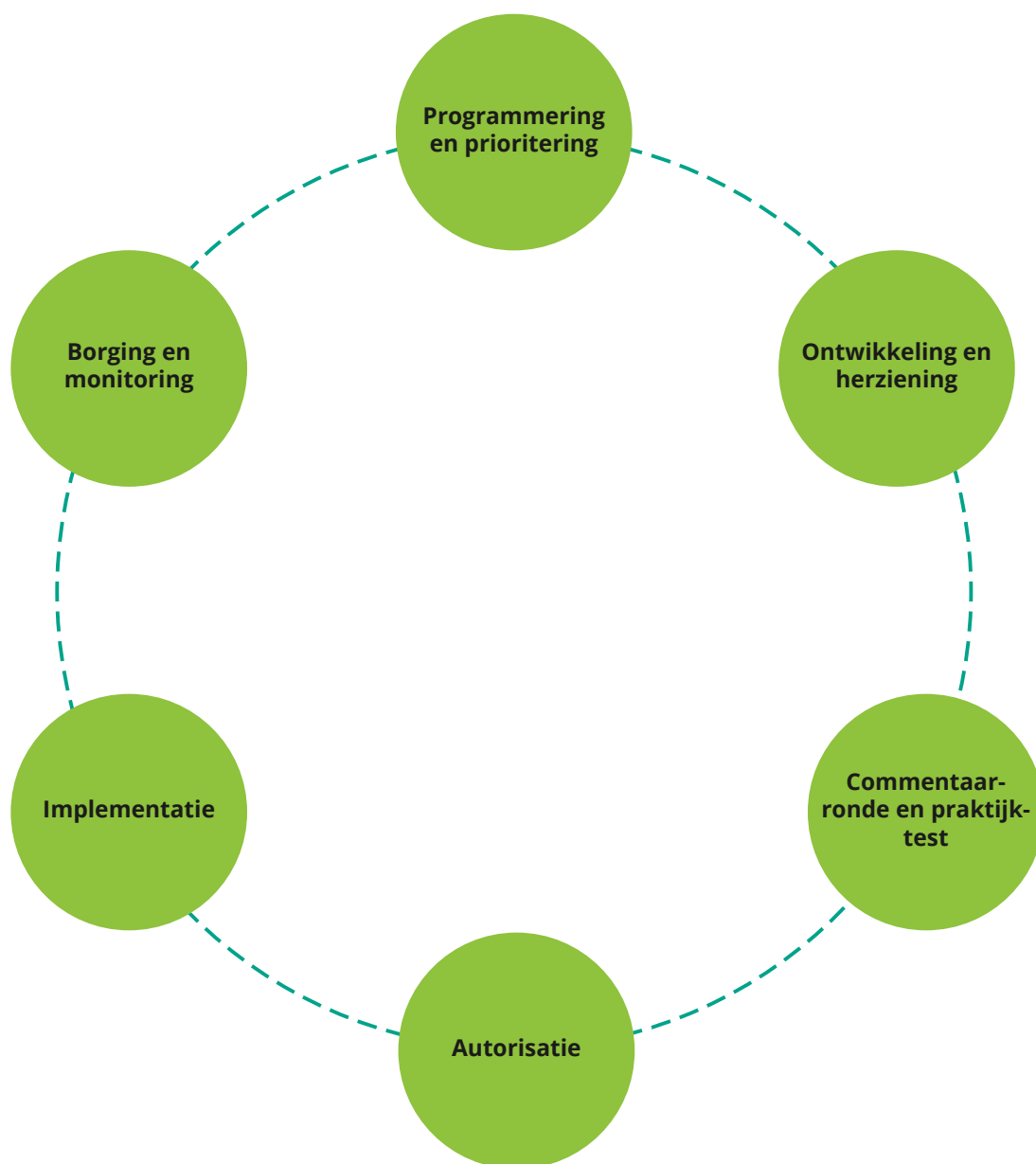
- ZonMw financiert via programmagelden van VWS de clusterwerkgroepleden en richtlijnontwikkelaars met betrekking tot de uitvoering van de programmering en prioritering, de ontwikkeling en herziening van richtlijnmodules, de praktijktest en de implementatieproducten van richtlijnmodules.
- Het NCJ financiert vanuit het implementatiebudget van ZonMw de landelijke implementatie van richtlijnmodules en ondersteuning bij de borging en monitoring van richtlijnen in de JGZ en vanuit de instellingssubsidie van VWS haar regiefunctie, het secretariaat en het faciliteren van de RAC, het ondersteunen van de clusterwerkgroepen, publicatie, verspreiding.
- JGZ-organisaties zijn (financieel) verantwoordelijk voor de invoering van richtlijnen in de eigen organisatie.

4. Procedures richtlijnencyclus JGZ

De JGZ-richtlijnencyclus is onder te verdelen in de volgende fasen:

1. Programmering en prioritering
2. Ontwikkeling en herziening
3. Commentaarronde en praktijktest
4. Autorisatie
5. Implementatie
6. Borging en monitoring

Figuur 2. Richtlijnencyclus

Op de volgende pagina's worden de procedures per fase beschreven.

4.1 Programmering en prioritering

Eenmalig

In 2021 is door ZonMw een programmeringsstudie uitgezet waarbij de richtlijnen onderverdeeld worden in afzonderlijke modules. Daarnaast is met een behoeftepeiling en literatuurstudie prioritering aan de modules gegeven en in kaart gebracht welke kennislacunes er in het veld zijn. De programmeringsstudie heeft een nieuwe programmaplanning opgeleverd waar de komende jaren (2023-2026) rondes uit worden gezet voor het ontwikkelen, herzien en omzetten van richtlijnmodules (Eindrapport Prioriteringsstudie 2022).

Reguliere cyclus

Het NCJ is samen met de richtlijnontwikkelaars verantwoordelijk voor de programmering en prioritering van de ontwikkeling en herziening van richtlijnmodules. De richtlijnontwikkelaars inventariseren welke andere richtlijnen, die aansluiten op de richtlijnmodules in het cluster, reeds bestaan of in ontwikkeling zijn (internationaal, bij aanpalende beroepsgroepen, op aanpalende onderwerpen). Het NCJ verzamelt knelpunten die gesignaleerd worden vanuit de JGZ praktijk.

Beoordeling op actualiteit richtlijnmodules en prioritering voor herziening/ontwikkeling

Feedback op richtlijnmodules kan uit verschillende bronnen komen, zoals ervaringen en knelpunten uit de praktijk, signalen vanuit het richtlijnspeel, vragen en opmerkingen via de richtlijnenwebsite, nieuwe literatuur en andere nieuwe ontwikkelingen. Daarnaast kan een raadpleging uitgezet worden onder JGZ-professionals om te inventariseren aan welke nieuwe of herziene richtlijnmodules zij behoefte hebben. Bij de herziening van richtlijnmodules vormt dit de input voor de knelpuntenanalyse. Bij de ontwikkeling van nieuwe richtlijnmodules wordt een knelpuntenanalyse uitgevoerd.

Voor het bepalen van de geldigheid van de modules (need for update) en de prioritering voor herziening/ontwikkeling raadpleegt de richtlijnontwikkelaar de volgende partijen: Cluster-subgroep, (vertegenwoordiging van) jeugdigen en ouders en andere stakeholders, zoals voormalige werkgroepleden van de betreffende richtlijnen. Deze partijen worden gevraagd om te beoordelen of de module inhoudelijk nog geldig is, aangepast moet worden, samengevoegd kan worden met een andere module, of kan vervallen en wat de reden is van het niet geldig verklaren van de module. Tijdens deze raadpleging kunnen ook onderwerpen voor nieuwe modules worden aangedragen.

De respondenten van de raadpleging beoordelen de actualiteit van JGZ-richtlijnmodules aan de hand van criteria die zijn opgesteld tijdens de prioriteringsstudie. Deze criteria zijn gebaseerd op de procedure 'Modulair onderhoud van richtlijnen' van de FMS (2015) en de internationale UpPriority tool (Sanabria 2020) (zie checklist Bijlage 4). De geldigheid (need for update) wordt bepaald op basis van:

1. Impact van de (verlopen) aanbeveling(en) op de kwaliteit en veiligheid van de zorg;
2. Beschikbaarheid van relevant nieuw bewijs;
3. Actualiteit van de uitgangsvra(a)g(en) en/of aanbeveling(en) voor de huidige JGZ praktijk;
4. Bruikbaarheid van de uitgangsvra(a)g(en) en de aanbeveling(en) in de huidige JGZ praktijk;
5. Mate van behoefte aan een update bij professionals, ouders en jeugdigen;
6. Maatschappelijke impact van de richtlijn/module.

De uitkomst per module kan zijn:

- Module en aanbevelingen zijn nog geldig;
- Module heeft klein onderhoud nodig, zoals verbetering leesbaarheid, links aanpassen, (niet-inhoudelijke) correcties;
- Module kan samengevoegd worden met een andere module;
- Module is obsoleet en kan vervallen;
- Module is niet meer geldig en de aanbevelingen moeten worden geüpdatet.

De beoordeling op actualiteit en de prioritering van de modules wordt methodologisch uitgevoerd door de richtlijnontwikkelaar. Het NCJ verzamelt de resultaten van deze beoordeling, doet een voorstel voor herziening/ontwikkeling van richtlijnmodules en legt dit voorstel ter besluitvorming voor aan de RAC. De richtlijnontwikkelaar stelt een gestandaardiseerd plan van aanpak op voor herziening/ontwikkeling van richtlijnmodules in de betreffende ronde. Dit plan van aanpak wordt ingediend bij ZonMw. Dit plan van aanpak wordt ook gedeeld met de JGZ-managers in het periodiek overleg.

4.2 Ontwikkeling en herziening van richtlijnmodules per cluster

De procedure voor ontwikkeling en herziening van richtlijnmodules omvat de volgende stappen:

1. Richtlijnmodules Richtlijnmodules worden in opdracht van en onder verantwoordelijkheid van ZonMw ontwikkeld of herzien door de clusterwerkgroep in samenwerking met de richtlijnontwikkelaar. De richtlijnontwikkelaar wordt ingezet voor methodologische expertise, begeleiden van ontwikkelproces en schrijven van de tekst. De doorlooptijd voor herziening van een module is 8-12 maanden, inclusief commentaarronde, eventuele praktijktest en autorisatieronde. De totale ontwikkelduur voor een nieuwe richtlijn is maximaal twee jaar, inclusief knelpuntenanalyse, commentaarronde, praktijktest en autorisatieronde.
2. De richtlijnmodules worden evidence-based ontwikkeld of herzien volgens de GRADE-methodiek, zoals beschreven door de [Dutch GRADE Network](#) en voldoen aan (inter) nationaal geformuleerde en geaccepteerde kwaliteitscriteria (AQUA-leidraad, Toetsingskader, AGREE). De richtlijnontwikkelaar is verantwoordelijk voor het proces van evidence-based richtlijnontwikkeling.
3. De richtlijnontwikkelaar levert de conceptmodules in het richtlijnendatabase-format, een stroomdiagram/beslisboom indien relevant en een overzicht van de kernaanbevelingen uit de conceptmodules aan bij het NCJ. Daarnaast levert zij na de praktijktest een overzicht aan van randvoorwaardelijke implicaties voor invoering die op voorhand bekend dan wel te verwachten zijn.
4. Het NCJ legt de conceptmodules voor aan de RAC. De RAC beoordeelt de toepasbaarheid van de richtlijnmodules voor de praktijk en beslist voor nieuwe modules in afstemming met de richtlijnontwikkelaar welke aanbevelingen uit de richtlijnmodules kernaanbevelingen zijn. De richtlijnontwikkelaar verwerkt de commentaren van de RAC in de conceptmodules in samenspraak met de Cluster-subgroep.
5. De RAC beslist of er een praktijktest nodig is, op basis van het advies van de Cluster-subgroep.
6. Indien van toepassing maakt de richtlijnontwikkelaar in samenwerking met de Cluster-subgroep een plan van aanpak voor de praktijktest. In het Clusteroverstijgend overleg wordt beoordeeld of praktijktesten uit verschillende clusters gecombineerd kunnen worden en wordt het advies van de RAC meegenomen.
7. Het NCJ legt de conceptmodules voor aan de praktijk in een commentaarronde, via een besloten website doet een oproep via haar nieuwsbrief. Tegelijkertijd kan de richtlijnontwikkelaar starten met de praktijktest.
8. Naast de ontwikkelde of herziene richtlijnmodules, worden de volgende (herziene) eindproducten opgeleverd: set indicatoren, aanbevelingen voor opname in DD JGZ, materialen voor ouders en/of jeugdigen (indien relevant), resultaten van de praktijktest. Deze eindproducten voldoen aan de eisen die beschreven zijn in Bijlage 3.
9. Bij het opstellen van nieuwe of herziene richtlijnmodules houdt de richtlijnontwikkelaar rekening met de registratie van de aanbevelingen uit de richtlijn in het Digitaal Dossier JGZ (DD JGZ). Met ondersteuning van de beheerder van de BDS (Basisdataset) JGZ van NictiZ wordt een vertaling gemaakt van de kern- en overige aanbevelingen in de richtlijn naar een concept BDS protocol voor het DD JGZ op basis van de BDS JGZ. Dit concept protocol wordt beoordeeld door de BDS redactieraad.
10. Na het verwerken van het commentaar uit de commentaarronde en de praktijktest levert de richtlijnontwikkelaar bij het NCJ het eindconcept van de richtlijnmodules, het eindconcept van het BDS protocol en (indien uitgevoerd) een overzicht van de resultaten van de praktijktest met aanbevelingen voor invoering van de richtlijn aan. Zo nodig wordt tevens het overzicht met randvoorwaardelijke implicaties aangepast op basis van de praktijktest.

11. Het NCJ legt het eindconcept van de nieuw ontwikkelde richtlijnmodules en herziene modules met grote wijzigingen en de bijbehorende stukken voor advies voor aan de RAC met de vraag of de richtlijn inhoudelijk en randvoorwaardelijk autoriseerbaar is.
12. Het BDS protocol wordt door het NictiZ voorgelegd aan de redactieraad BDS voor advies aan de accorderingscommissie die beslist over eventueel ingediende wijzigingsverzoeken ten behoeve van registratie van de aanbevelingen uit de richtlijn conform de BDS.
13. De richtlijnontwikkelaar levert de eindversie van nieuw ontwikkelde en herziene richtlijnmodules ter autorisatie aan bij het NCJ die deze voorlegt aan de RAC voor (zie 4.4).
14. Op grond van inhoudelijke autorisatie door de beroepsverenigingen (AJN, V&VN, NVDA) en randvoorwaardelijke autorisatie door ActiZ en GGD GHOR Nederland stelt de RAC de richtlijnmodules formeel vast.

Schematische weergave van ontwikkeling en herziening van richtlijnmodules

Wie	Richtlijnontwikkelaar i.s.m. Cluster- kerngroep/Cluster- subgroep	RAC	NCJ
Wat			
Programmering en prioritering	Input o.b.v. nieuwe wetenschappelijke kennis Voorleggen wensen voor prioritering aan NCJ	Beoordeling prioritering	Afstemmen prioritering met richtlijnontwikkelaar cluster werkgroepen (twee keer per jaar) om te komen tot een prioriterings- voorstel om voor te leggen aan de RAC
		Besluitvorming over programmering en prioritering	Planning maken o.b.v. de besloten prioritering
	Richtlijnontwikkelaar maakt voorstel voor update module(s) bestaande uit een plan van aanpak, planning en een begroting		
Ontwikkeling of herziening	Richtlijnmodule ontwikkelen of herzien, adviseren over praktijktest	RAC beslist per ontwikkeling of update van een module of een praktijktest nodig is	I.s.m. met de RAC helder maken wanneer wel/niet een praktijktest
Plan commentaarronde en praktijktest	Richtlijnontwikkelaar maakt plan van aanpak voor commentaarronde en praktijktest	Advisering en besluitvorming over commentaarronde en praktijktest	
Commentaar ronde	Conceptmodule aanleveren aan het NCJ	Commentaar geven op conceptmodule	Conceptmodule voorleggen aan RAC

	Wie	Richtlijnontwikkelaar i.s.m. Cluster- kerngroep/Cluster- subgroep	RAC	NCJ
Wat				
		Conceptmodule aanleveren aan NCJ voor RL database	Uitnodiging met conceptmodule delen met achterban in commentaarronde	Conceptmodule publiceren voor de commentaarronde
		Concept-BDS-protocol opstellen i.s.m. NCJ		Zorgen voor een format voor het BDS protocol
Praktijktest		Richtlijnontwikkelaar voert praktijktest uit (indien van toepassing)		Ondersteunen bij de werving van JGZ- organisaties of JGZ- professionals voor de praktijktest
Verwerken commentaar		Commentaar achterban op conceptmodule verwerken		
Autorisatie voorbereiden		Opleveren voorlopige eindversie module, BDS-protocol en resultaten praktijktest aan NCJ	Beoordelen voorlopige eindversie richtlijnmodule	Voorleggen eindversie module aan de RAC
Vaststellen		Opleveren eindconcept module aan NCJ	Autoriseren richtlijnmodule	Publiceren richtlijnmodule
Rapportage		Voortgangsverslag opstellen voor ZonMw		Voortgangsverslagen clusters bundelen

4.3 Commentaarronde en praktijktest

In de commentaarronde toetsen JGZ-professionals, JGZ-organisaties, (vertegenwoordigers van) jeugdigen en ouders en andere betrokkenen de richtlijnmodules op inhoud en toepasbaarheid. De open commentaarronde is een brede landelijke ronde waarin, naast de besturen van de betrokken partijen, iedereen de mogelijkheid heeft om commentaar te geven op de conceptmodules.

De praktijktest maakt onderdeel uit van de ontwikkelfase van een nieuwe richtlijnmodule en is bedoeld als gebruikerstest, om te komen tot een zo goed mogelijk implementeerbare richtlijnmodule en niet als 'voorloper' op de algehele implementatie. Of een praktijktest noodzakelijk is, hangt af van een aantal factoren (zie Bijlage 3).

De richtlijnontwikkelaar adviseert in samenspraak met de Cluster-subgroep de RAC over de praktijktest (wel of niet noodzakelijk). De RAC neemt een besluit over de praktijktest.

De commentaarronde en de praktijktest kunnen tegelijkertijd plaatsvinden. Dit wordt gecoördineerd door de richtlijnontwikkelaar. De uitkomsten van de commentaarronde en de praktijktest kunnen leiden tot aanpassingen van de concept-richtlijnmodules.

4.4 Autorisatie

Na verwerking van de uitkomsten van de commentaarronde en de praktijktest, worden de richtlijnmodules voor autorisatie voorgelegd aan de RAC. De beroepsverenigingen (AJN, V&VN, NVDA) zijn als eigenaar verantwoordelijk voor de inhoudelijke autorisatie, ActiZ en GGD GHOR Nederland zijn verantwoordelijk voor de randvoorwaardelijke autorisatie van richtlijnmodules. Het autorisatieproces bestaat uit de volgende stappen:

1. De richtlijnontwikkelaar levert de eindversie van de richtlijnmodules (incl. andere eindproducten) aan bij het NCJ, bij de secretaris van de RAC met een overzicht van de aanpassingen, uiterlijk 4 weken voor de RAC vergadering waarin de richtlijn wordt geautoriseerd.
2. Het NCJ legt de richtlijn officieel ter autorisatie voor aan de vaste leden van de RAC. Daarbij wordt aan de vaste leden van de RAC gevraagd of naar hun mening de opmerkingen die in de vorige RAC vergadering met de richtlijnontwikkelaar zijn besproken in voldoende mate zijn verwerkt. De richtlijnmodules worden geautoriseerd in een RAC vergadering.
3. Na autorisatie door de JGZ-beroepsverenigingen, ActiZ en GGD GHOR Nederland stelt de RAC de richtlijn formeel vast. Het NCJ communiceert dit naar de praktijk, beroepsverenigingen, brancheorganisaties en overige stakeholders.

4.5 Implementatie

De verantwoordelijkheid voor de implementatie van richtlijnen in de eigen organisatie ligt bij de JGZ-organisaties. Het NCJ heeft hierin een ondersteunende en faciliterende taak. Om de implementatie succesvol te laten verlopen is het noodzakelijk dat in een vroeg stadium van de ontwikkeling van een richtlijn aan de implementatie wordt gewerkt en dat er een goede infrastructuur voor implementatie is.

Vroegtijdige start

Om de aandacht voor implementatie in een vroegtijdig ontwikkelingsstadium te realiseren, ziet de procedure er als volgt uit:

1. De richtlijnontwikkelaar levert zo vroeg mogelijk na de praktijktest een overzicht met randvoorwaardelijke implicaties aan het NCJ met betrekking tot de invoering die op voorhand bekend dan wel te verwachten zijn of uit praktijktest naar voren komen.
2. De richtlijnontwikkelaar levert bij de voorlopige eindversie van de richtlijn (na de praktijktest) inhoudelijke aandachtspunten voor (de invoering van) de richtlijn aan.

Infrastructuur implementatie

Het NCJ heeft een implementatiestructuur opgezet die bestaat o.a. uit de volgende elementen:

- Netwerk implementatie richtlijnen: het NCJ heeft alle JGZ-organisaties uitgenodigd deel te nemen aan het Netwerk implementatie richtlijnen; sinds 2014 participeren alle JGZ-organisaties. In het netwerk participeren medewerkers die in de eigen organisatie de invoering van richtlijnen coördineren, ofwel de implementatiefunctionarissen genoemd. Definitieve richtlijnmodules worden aan het netwerk beschikbaar gesteld.
- Ontwikkelen implementatietoolkit materialen: bij elke richtlijn worden materialen ontwikkeld die de invoering van de richtlijn in de praktijk ondersteunen. Het NCJ coördineert dit en ontwikkelt het in samenwerking met de richtlijnontwikkelaars.
- (Vertegenwoordiging van) jeugdigen en ouders worden betrokken bij de implementatie van de richtlijnmodules. Ze worden betrokken bij de ontwikkeling van informatie voor ouders en jeugdigen over de richtlijn. Daarnaast wordt het perspectief van jeugdigen en ouders, waar relevant, meegenomen in de implementatieproducten en activiteiten.
- Het NCJ organiseert een vraagbaakfunctie voor het gehele JGZ-veld.
- Het NCJ heeft goede contacten met opleidings- en nascholingsorganisaties, informeert hen over de stand van zaken betreffende richtlijnen en stelt de richtlijn en implementatietoolkit beschikbaar voor onderwijsdoeleinden. Daarnaast biedt het NCJ een stage-etage aan met verschillende stagemogelijkheden met betrekking tot de richtlijnen, zodat studenten bij kunnen

- dragen aan de ontwikkeling en implementatie van richtlijnmodules.
- Het NCJ draagt zorg voor de verspreiding van nieuwe richtlijnmodules, het onderhoud van de richtlijndatabase en stimuleert de implementatie van ontwikkelde richtlijnmodules waar mogelijk via geavanceerde methoden zoals e-learning.

De modulaire ontwikkeling en herziening van richtlijnmodules vraagt om een aangepaste werkwijze van implementatie van richtlijnmodules. De huidige implementatiestructuur moet hierop worden aangepast. Het NCJ ondersteunt JGZ-organisaties bij de implementatie van nieuw ontwikkelde en herziene richtlijnmodules. In het *implementatieprogramma JGZ Richtlijnen 2019-2024* heeft het NCJ een eerste voorstel gedaan, dat nog verder uitgewerkt moet worden.

4.6 Borging en monitoring

Het borgen van richtlijnen in de JGZ-organisatie bevordert het juiste gebruik van richtlijnen, zoals de richtlijn bedoelt, rekening houdend met de behoeften en context van jeugdigen en ouders. Borging is nodig op verschillende niveaus binnen een organisatie: het beleid, de systemen (bijv. kwaliteitssystemen) en de uitvoering. Om inzicht te krijgen in het daadwerkelijke gebruik van richtlijnen is het nodig het gebruik ervan te meten. Inzicht in de wijze van gebruik in de eigen organisatie geeft JGZ-organisaties de kans te sturen op hun implementatie- en borgingsstrategieën. Omdat veel meetmethodes tevens de borging stimuleren heeft het NCJ een borgings- en monitoringsstructuur ontwikkeld waarmee het NCJ de JGZ-organisaties kan ondersteunen bij de borging en monitoring van gebruik van richtlijnen in de eigen organisatie. Het NCJ biedt bij elke richtlijn een toolkit aan met producten ter borging van de richtlijnen (zoals Quickscore Borging, monitoringsvragenlijsten per richtlijn). Deze toolkit komt 6-12 maanden na de publicatie van de richtlijn beschikbaar. In het *implementatieprogramma 2019-2024*, dat uitloopt tot 2026, wordt het aanbod van tools voor borging aangepast, uitgebreid en het gebruik ervan gestimuleerd. Binnen dit programma wordt gewerkt aan een landelijke monitoring van het gebruik van de JGZ-richtlijnen dat naar verwachting in 2025 van start zal gaan.

4.7 Voortgangsverslag per cluster

Vanaf eind 2026 / begin 2027 stellen de projectleiders van de clusters jaarlijks een gestandaardiseerd voortgangsverslag op, dat door het NCJ wordt verzameld en in het clusterwerkgroep overstijgend overleg met elkaar wordt afgestemd. Het voortgangsverslag beschrijft de programmering en prioritering van richtlijnmodules, zowel het proces als de uitkomst. Daarnaast beschrijft het voortgangsverslag de gevolgde methodiek voor herziening of ontwikkeling van modules.

Voor grote herzieningen en nieuw ontwikkelde modules besteedt het voortgangsverslag daarnaast aandacht aan onderstaande punten:

- Welke aanbevelingen specifiek geformuleerd zijn naar aanleiding van diversiteitsaspecten van de doelgroep, zoals sekse, leeftijd, etniciteit, sociaal economische status, chronische ziekte en/of handicap.
- Op welke manier er aangesloten is bij het Landelijk Professioneel Kader.
- Hoe het perspectief van jeugdigen en ouders vorm heeft gekregen.
- De resultaten van de commentaarronde en de praktijktest.
- Op welke wijze verbinding is gemaakt met samenwerkingspartners in het jeugdveld of hoe deze wordt gestimuleerd.
- Hoe betrokkenheid van het praktijkveld en relevante (keten-)partners is gerealiseerd.
- Hoe de richtlijnmodules zijn afgestemd op registratie conform de Basisdataset JGZ, hoe de aanbevelingen te registreren (beschreven in het BDS-protocol) en voor welke aanbevelingen een wijzigingsvoorstel is ingediend.
- Hoe er afstemming is gezocht met andere richtlijnen over aanpalende thema's, indien van toepassing.
- Kennislacunes/aanbevelingen voor onderzoek die naar voren zijn gekomen tijdens de prioritering en uit het literatuuronderzoek.

Het voortgangsverslag besteedt bij kleine herzieningen waar relevant aandacht aan bovenstaande punten. Het NCJ levert het voortgangsverslag op aan ZonMw.

Bronnen

Notitie richtlijnen versie 1 (maart 2012)

1. 'Op koers naar een verantwoorde JGZ', evaluatierapport RAC, augustus 2010
2. 'Essentiële activiteiten en infrastructuur voor de landelijke invoering en monitoring van het gebruik van de JGZ richtlijnmodules', TNO, december 2010
3. Verslag 'Het Gesprek', RAC, januari 2011
4. Brief RAC aan NCJ d.d. 28 maart 2011
5. 'Richtlijn voor Richtlijnen, herziene versie', Regieraad Kwaliteit van Zorg, april 2011
6. 'Tussentijdse evaluatie ZonMw-programma Richtlijnen Jeugdgezondheid', ZonMw, mei 2011

Notitie richtlijnen versie 2 (januari 2015):

7. 'Notitie Richtlijnen Jeugdgezondheidszorg, Procedures rond ontwikkeling, implementatie en onderhoud van richtlijnen jeugdgezondheidszorg', NCJ, maart 2012.
8. Handboek evidence-based richtlijnontwikkeling, Bohn Stafleu van Loghum, 2014

Notitie richtlijnen versie 3 (januari 2023):

9. 'Notitie Richtlijnen Jeugdgezondheidszorg, Procedures rond ontwikkeling, implementatie en onderhoud van richtlijnen jeugdgezondheidszorg', NCJ, januari 2015
10. AQUA Leidraad, Zorginstituut Nederland, 2021
11. Rapport Herziening, Versnelling en Vernieuwing Richtlijnen JGZ, IQ Healthcare, 2017
12. Rapport Modulaire vormgeving richtlijnen Jeugdgezondheidszorg, Miranda Langendam, Amsterdam UMC 2021
13. Rapport Richtlijnen Jeugdgezondheidszorg. Slimmer & Sneller, GGD Fryslân, 2019
14. Eindrapport Prioriteringsstudie JGZ Richtlijnen; Samen naar gedragen JGZ Richtlijnmodules, TNO, 2022

Bijlage 1 - Indeling van de clusters

Versie 2, juli 2025

Cluster Het lichaam

- Astma (2020)
- Extremiteten (2019)
- Heupdysplasie (2018)
- Hartafwijkingen (2017)
- Huidafwijkingen (2012)
- Hyperbilirubinemie (2008, NVK-richtlijn, deels JGZ)
- Niet-scrotale testis (NST) (2012, multidisciplinair)

Cluster Ontwikkeling & zintuigen

- Houding en bewegen (2020)
- Motorische ontwikkeling (2019)
- Opsporen oogafwijkingen (2019)
- Taalontwikkeling (2018)
- Voorkeurshouding en schedelvervorming (2012)
- Vroegtijdige opsporing van gehoorverlies bij kinderen en jongeren (2016)

Cluster Psychosociaal & gedrag

- ADHD (2015)
- Autismespectrumstoornissen (2015)
- Angst (2016)
- Depressie (2016)
- Psychosociale problemen (2016)
- Pesten (2014)

Cluster Voeding & groei

- Borstvoeding (2015, multidisciplinair)
- Lengtegroei (2019)
- Ondergewicht (2019)
- Overgewicht (2012)
- Voeding en eetgedrag (2013, aanpassing 2017)
- Voedselovergevoeligheid (2014)
- Vroeg en/of small voor gestational age (SGA) geboren kinderen (2013)

Cluster Opvoeden & ondersteunen

- Excessief huilen (2013, multidisciplinair)
- Gezonde slaap en slaapproblemen bij kinderen (2017)
- Kindermishandeling (2016)
- Mondzorg (2025)
- Opvoedondersteuning (2013)
- Ouder-kindrelatie (2021)
- Seksuele ontwikkeling (2014)
- Preventie wiegendood (2009, Landelijke Samenwerkingsafspraken 2017)
- Zindelijkheid van urine en feces (2011)

- Als blijkt dat bepaalde richtlijnen of modules beter onder een ander cluster kunnen vallen, dan wordt dit in afstemming met het Clusteroverstijgend overleg en de RAC verplaatst naar een ander cluster.
- Praktijkmodules worden ondergebracht in of toegewezen aan een van de clusters voor ontwikkeling en onderhoud. In het Clusteroverstijgend overleg wordt dit afgestemd.

Op de website van het NCJ staat de actuele planning welke richtlijn wanneer in herziening gaat en welke modules op de planning staan voor ontwikkeling.

Bijlage 2 - Taken en verantwoordelijkheden Clusterwerkgroepen

Versie 2, juli 2025

Verwachtingen van de Cluster-kerngroep

Leden van de Cluster-kerngroep:

- Worden in principe voor 3 jaar gemandateerd met mogelijkheid tot een eenmalige verlenging van 3 jaar; voor vertegenwoordigers van jeugdigen en ouders kan maatwerk nodig zijn (er dienen hierover aparte afspraken gemaakt te worden);
- Zorgen voor een up-to-date belangenverklaring die bij aanvang van de reguliere cyclus beoordeeld wordt;
- Zijn beschikbaar voor ongeveer 3 (fysieke of online) vergaderingen per jaar van 1,5 uur;
- Borgen de betrokkenheid van de eigen achterban en koppelen regelmatig terug naar deze achterban.

Taken en verantwoordelijkheden leden Cluster-kerngroep

- Samen met projectleider van het cluster de voortgang van werkzaamheden in het cluster bewaken
- Actualiteit van de richtlijnmodules beoordelen
- Adviseren over de prioritering van herzieningen of nieuwe ontwikkeling van richtlijnmodules
- Kennishiaten identificeren
- Afstemmen met eigen achterban en betrokkenheid van achterban borgen
- Afstemmen met de RAC en het NCJ over bovengenoemde taken en verantwoordelijkheden

Verwachtingen van de Cluster-subgroep

Leden van de Cluster-subgroep:

- Worden in principe gemandateerd voor de duur van de herziening van een specifieke JGZ-richtlijn;
- Zorgen voor een up-to-date belangenverklaring die bij aanvang van de reguliere cyclus beoordeeld wordt;
- Zijn beschikbaar voor ongeveer 3 (fysieke of online) vergaderingen per ontwikkeltraject;
- Borgen de betrokkenheid van de eigen achterban en koppelen regelmatig terug naar deze achterban.

Taken en verantwoordelijkheden leden Cluster-subgroep

- Input leveren op richtlijnmodules volgens de methodiek van evidence-based richtlijnontwikkeling en in samenwerking met de richtlijnontwikkelaar
- De RAC adviseren over de praktijktest (wel of niet noodzakelijk)
- Input geven voor het plan van aanpak van de praktijktest
- Tijdens proces van herziening/ontwikkeling regelmatig terugkoppelen naar eigen achterban en betrokkenheid van achterban borgen
- Afstemmen met de RAC en het NCJ over bovengenoemde taken en verantwoordelijkheden

Bijlage 3 - Competentieprofiel clusterleden

Algemeen

- Een lid of voorzitter van de Cluster-kerngroep wordt in principe voor 3 jaar gemandateerd vanuit de beroepsorganisatie met mogelijkheid tot een eenmalige verlenging van 3 jaar. Cluster-subgroep leden worden gemandateerd voor de duur van de herziening van een specifieke JGZ-richtlijn.
- Een Cluster-kerngroep komt gemiddeld 3 keer per jaar bijeen. Deze bijeenkomsten zijn meestal digitaal, en soms fysiek. Elke bijeenkomst duurt ongeveer 1 uur met 1-2 uur voorbereidingstijd. Op jaarbasis betekent dit een inzet van ongeveer 10 uur.
- Een Cluster-subgroep komt gemiddeld 3 keer bijeen gedurende het ontwikkeltraject. Deze bijeenkomsten zijn meestal digitaal, en soms fysiek. Elke bijeenkomst duurt ongeveer 1,5 uur met 3-4 uur voorbereidingstijd. Op jaarbasis betekent dit een inzet van ongeveer 15 uur.
- Er is vacatievergoeding beschikbaar voor deelname, dit is een vergoeding per deelgenomen bijeenkomst incl. voorbereidingstijd. Deze vergoeding gaat naar de organisatie wanneer er wordt deelgenomen vanuit werkuren. Bij deelname vanuit eigen tijd, dan ontvang je de vergoeding persoonlijk.
- Het is mogelijk om accreditatiepunten te ontvangen voor deelname, hoeveel en hoe is afhankelijk van de voorwaarden per kwaliteitsregister.
- Naast de vergoeding ontvangen deelnemers een training richtlijnontwikkeling. Zo hebben zij de juiste handvatten om goed mee te denken in de Cluster-subgroep. Ook wordt er een training aangeboden op het gebied van diversiteit zodat de richtlijnen nog beter aansluiten bij de vragen die gesteld worden door ouders en jeugdigen.
-

Competentieprofiel voorzitter Cluster-subgroep

- Heeft gedegen kennis van de JGZ
- Is onafhankelijk en onpartijdig
- Kan actief luisteren en effectief communiceren
- Geeft iedereen voldoende de ruimte om zijn/haar inbreng te geven
- Kan goed samenvatten en is in staat om tot een gezamenlijk besluit te komen
- Kan een verbindende en bemiddelende rol spelen binnen de eigen clusterwerkgroep en met de (voorzitters van de) andere clusterwerkgroepen.
- Heeft een helicopterview, is in staat overzicht te houden over het eigen cluster in samenhang met de andere clusters
- Overziet welke andere relevante ketenpartners bij het cluster betrokken kunnen worden en met welke richtlijnen uit andere sectoren afgestemd kan worden.
- Heeft wetenschappelijke kennis en ervaring en/of kan evidence-based denken en wetenschap vertalen naar de praktijk
- Heeft gedegen kennis van richtlijnontwikkeling
- Positieve visie op participatie van ouders en jeugdigen; bereidheid om participatie binnen de bijeenkomsten te borgen
- Positieve visie op samenwerking met andere betrokken beroepsgroepen

Competentieprofiel clusterwerkgroepleden (voor JGZ-professionals)

- Is werkzaam binnen de JGZ en maakt gebruik van de richtlijnen
- Is vertegenwoordiger namens de eigen beroepsvereniging (of is bereid dit te worden) en houdt de beroepsvereniging actief op de hoogte van ontwikkelingen binnen het cluster
- Heeft kennis en ervaring met betrekking tot één of meerdere richtlijnmodules binnen het cluster
- Kan een actieve bijdrage leveren aan het actualiseren van alle modules uit het cluster en is bereid de benodigde kennis hiervoor op te doen
- Kan collega's uit het werkveld met specifieke expertise raadplegen en deze input inbrengen in de clusterwerkgroep
- Heeft kennis over draagvlak in het eigen werkveld

- Kan samenwerken met de andere leden van de werkgroep en de richtlijnontwikkelaar om nieuwe wetenschappelijke kennis te vertalen naar de praktijk en om feedback op de richtlijnen vanuit het werkveld te beoordelen
- Kan organisatie-overstijgend denken
- Is in staat om in een groepsdiscussie de belangen van de achterban te behartigen
- Positieve visie op participatie van ouders en jeugdigen; bereidheid om participatie binnen de bijeenkomsten te borgen
- Positieve visie op samenwerking met andere betrokken beroepsgroepen

Competentieprofiel Cluster-subgroepleden (voor externe inhoudsdeskundigen)

- Is bij voorkeur vertegenwoordiger van een beroepsvereniging en houdt de beroepsvereniging actief op de hoogte van ontwikkelingen binnen het cluster
- Heeft kennis en ervaring met betrekking tot één of meerdere richtlijnmodules binnen het cluster
- Heeft kennis over draagvlak in het eigen werkveld
- Kan samenwerken met de andere leden van de werkgroep en de richtlijnontwikkelaar om nieuwe wetenschappelijke kennis te vertalen naar de praktijk en om feedback op de richtlijnen vanuit het werkveld te beoordelen
- Kan organisatie-overstijgend denken
- Is in staat om in een groepsdiscussie de belangen van de achterban te behartigen
- Positieve visie op burgerparticipatie
- Positieve visie op samenwerking met andere betrokken beroepsgroepen

Bijlage 4 - Eisen eindproducten

Versie 2, februari 2023

Richtlijnmodules

De richtlijnmodules worden ontwikkeld volgens de *Werkwijze Modulaire vormgeving richtlijnen Jeugdgezondheidszorg (2021)* en aangeleverd in een format dat geschikt is om de module op te nemen in de richtlijnendatabase. Dit vraagt om aandacht voor de volgende punten:

- Per aanbeveling of per aantal samenhangende aanbevelingen is het helder welke evidence eronder ligt en op basis van welke PICO uitgangsvraag/-vragen naar evidence is gezocht, inclusief zoekstrategie en de literatuur referentielijst.
- Per module worden aanbevelingen (of kernpunten bij kennismodule) prominent gepresenteerd. Uitgangsvragen, conclusie, samenvatting wetenschappelijk bewijs, overwegingen, achtergrond/methoden worden in opeenvolgende 'lagen' gepresenteerd op de richtlijnendatabase.
- Per module worden verbindingen en verwijzingen aangegeven met een hyperlink in de tekst, naar:
 - (modules) van andere JGZ-richtlijnen
 - andere relevante jeugdrichtlijnen, zoals van de jeugdhulpverlening, kinderartsen, huisartsen, etc.
- De aanbevelingen zijn niet tegenstrijdig met aanbevelingen in andere JGZ-richtlijnmodules, tenzij de aanbevelingen in andere richtlijnen inmiddels (sterk) verouderd zijn.
- Om gericht te kunnen zoeken in de modules worden modules voorzien van een of meerdere labels of zoekwoorden. Een gedetailleerde en inhoudelijke uitwerking hiervan wordt in samenwerking afgestemd met het NCJ en de technische ontwikkelaars van de richtlijnendatabase.
- Waar mogelijk wordt een stroomdiagram gemaakt op basis van de evidence en de daaruit voortvloeiende aanbevelingen als beslishulp voor JGZ-professionals.
- Richtlijnmodules sluiten aan bij het Landelijk Professioneel Kader (LPK). Er is tevens aandacht voor diversiteit en culturele sensitiviteit in de richtlijnmodules.

Set indicatoren

Er wordt een indicatorenset opgeleverd die het mogelijk maakt om te meten of de richtlijnmodules worden nageleefd. Indicatoren worden afgeleid van de kernaanbevelingen en meten die kernaanbevelingen die bij uitvoering door professionals worden geregistreerd in het DD-JGZ in het belang van de zorg voor het kind. De indicatorenset sluit aan bij het BDS protocol en wordt methodisch ontwikkeld. Bij een herziening worden alleen waar mogelijk/relevant nieuwe en/of aangepaste indicatoren toegevoegd en/of vervangen.

BDS-protocol

Er wordt een overzicht gemaakt van kernaanbevelingen die opgenomen zijn in de BDS JGZ en registreerbaar zijn in het DD JGZ.

Materialen voor jeugdigen en/of ouders

Er worden materialen voor jeugdigen en ouders ontwikkeld, zoals een samenvatting voor ouders en/of jeugdigen (cliëntenversie van de richtlijn) of links naar handige of informatieve websites weergegeven.

Resultaten van de praktijktest

- Presentatie, workshop- en ander scholingsaanbod

- Rapportage van geleerde lessen uit de praktijktest
- Aanbevelingen voor landelijke implementatie, inclusief een weergave van benodigde randvoorwaarden voor invoering.

Bijlage 5 - Checklist voor programmering en prioritering

Versie 1, februari 2023

Overgenomen uit: Eindrapport Prioriteringsstudie JGZ Richtlijnen; Samen naar gedragen JGZ Richtlijnmodules, TNO, 2022.

ITEM	CRITERIUM	SCORE 7-puntsschaal	Beoordeling o.b.v.:
1. EFFECT OP DE KWALITEIT EN VEILIGHEID VAN DE JGZ	Impact van de aanbeveling(en) op de kwaliteit en veiligheid van de zorg	1: Het is niet waarschijnlijk dat gebruik van de (verlopen) aanbeveling resulteert in schade voor de jeugdige (lage prioriteit) t/m 7: Het volgen van de (verlopen) aanbeveling resulteert naar alle waarschijnlijkheid in schade voor de jeugdige (hoge prioriteit)	Professionele inschatting van de projectgroep
2. NIEUW BEWIJS	Beschikbaarheid van relevant nieuw bewijs?	Indien niet bekend, kan gekozen worden voor een gemiddelde score van 4 1: Er is geen nieuw bewijs beschikbaar, of er is nieuw bewijs maar dat verandert de aanbeveling niet (lage prioriteit) t/m 7: Er is nieuw bewijs dat de uitgangsvraag of de aanbeveling met een hoge mate van waarschijnlijkheid beïnvloedt (hoge prioriteit)	Raadpleging richtlijnontwikkelaars, bestaande informatie, wetenschappelijke commissies en quickscan wetenschappelijke literatuur
3. ACTUALITEIT VOOR DE HUIDIGE JGZ PRAKTIJK	Actualiteit van de uitgangsvraag(en) en/of aanbeveling(en) voor de huidige JGZ praktijk	1: De uitgangsvraag(en) en/of de aanbeveling(en) zijn voldoende actueel voor de huidige JGZ praktijk (lage prioriteit) t/m 7: De uitgangsvraag(en) en/of de aanbeveling(en) zijn onvoldoende actueel voor de huidige JGZ praktijk (hoge prioriteit)	Raadpleging van professionals

4. BRUIKBAARHEID IN DE HUIDIGE JGZ PRAKTIJK	Bruikbaarheid van de uitgangsvra(a)g(en) en de aanbeveling(en) in de huidige JGZ praktijk. <i>Zijn er bijvoorbeeld nieuwe technieken/strategieën/interventies beschikbaar gekomen die eerder niet werden meegewogen?</i>	1: De bruikbaarheid van de uitgangsvra(a)g(en) en/of de aanbeveling(en) in de huidige praktijk is hoog (lage prioriteit) t/m 7: De bruikbaarheid van de uitgangsvra(a)g(en) en/of de aanbeveling(en) in de huidige praktijk is laag (hoge prioriteit)	Raadpleging van professionals en bestaande informatie
5. BEHOEFTE	Mate van behoefte aan een update bij professionals, ouders en jeugdigen	1: Er is weinig behoefte aan een update (lage prioriteit) t/m 7: Er is grote behoefte aan een update (hoge prioriteit)	Raadpleging van professionals en richtlijnontwikkelaars
6. MAATSCHAPPELIJKE IMPACT	Wat is de maatschappelijke impact van de richtlijn/module? <i>Bijvoorbeeld op grond van prevalentie onder jeugdigen, ernst, klinische relevantie etc.</i>	1: De maatschappelijke impact is laag (lage prioriteit) t/m 3: De maatschappelijke impact van de richtlijn is zeer hoog (hoge prioriteit)	Quickscan (indien beschikbaar), behoeftepeiling ouders en professionele inschatting van de projectgroep
TOTAAL SCORE	'Need-to-update'/'need-to-develop' (NTU)	Score van 0 - 38	

Bijlage 6 - Procedure klachtenbehandeling en -afhandeling

Versie: 2, februari 2023

Een klacht over een JGZ-richtlijnmodule kan binnenkomen bij het NCJ of de beroepsvereniging. Op basis van de verantwoordelijkheden benoemd in Bijlage 2 is onderstaande procedure geformuleerd.

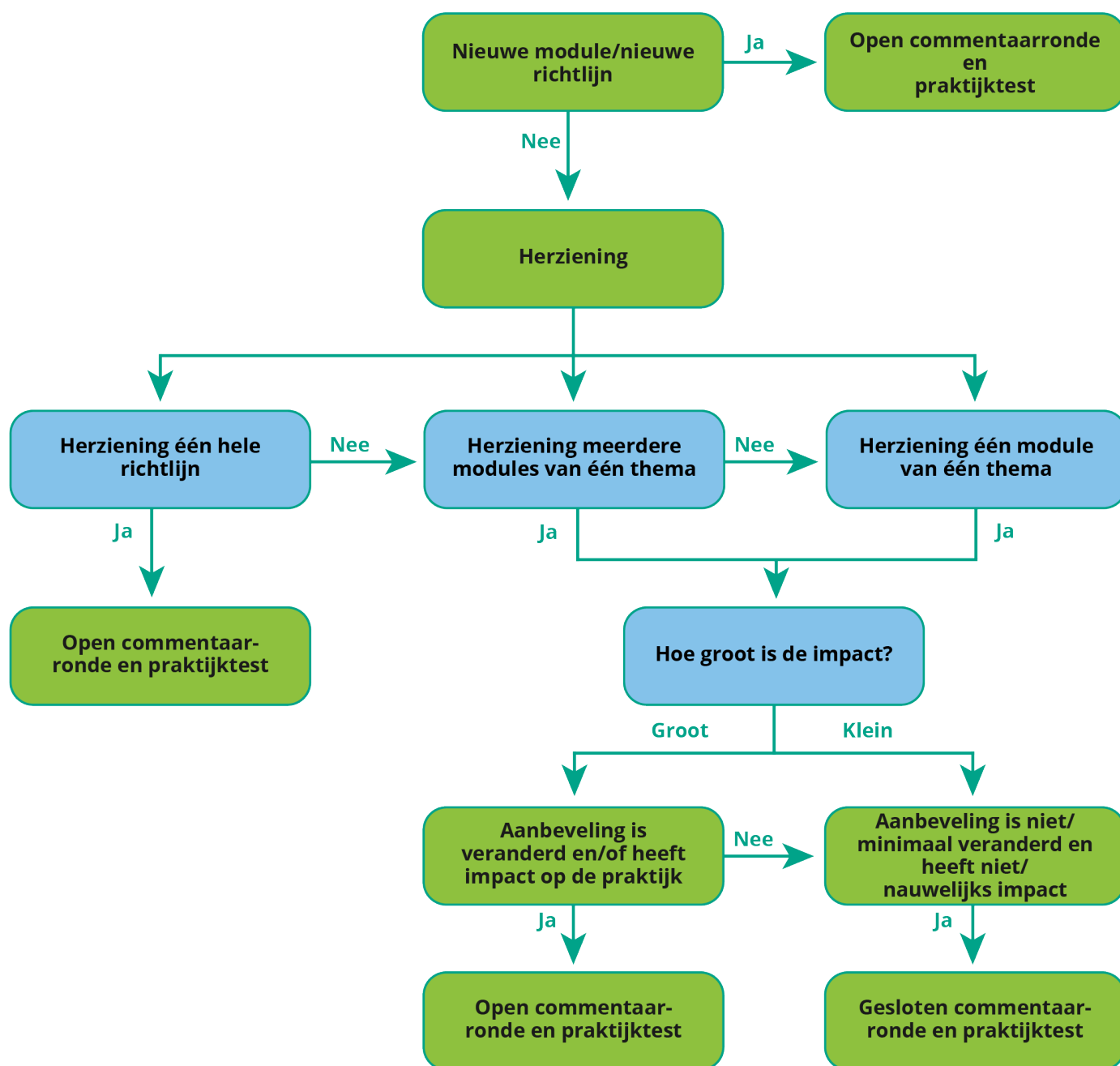
Procedure klachtenbehandeling en -afhandeling

- De partij waar de klacht binnenkomt neemt contact op met het NCJ voor afstemming over de inhoudelijk klachtbehandeling en de procedurele klachtafhandeling.
- Het NCJ coördineert de klachtbehandeling.
- De klachtbehandeling gebeurt in overleg met de clusterwerkgroep. De vaste RAC leden kunnen daarbij geconsulteerd worden.
- Wanneer de afhandeling van de klacht niet leidt tot aanpassing of rectificatie van de richtlijnmodule dan worden de vaste leden van de RAC door het NCJ geïnformeerd en zo nodig geconsulteerd. De vaste RAC leden kunnen daarbij vragen om de klacht te agenderen voor de RAC vergadering.
- Wanneer de afhandeling van de klacht leidt tot rectificatie van de richtlijnmodule, dan worden de vaste leden van de RAC door het NCJ geconsulteerd en gevraagd of zij akkoord kunnen gaan met de aanpassing in het kader van de autoriserende taak van de vaste RAC leden.
- ZonMw wordt geïnformeerd over de klacht en de wijze waarop deze is afgehandeld.
- Het NCJ zal een lijst bijhouden van binnengekomen klachten en de wijze van afhandeling.

In het kader van de afspraken over de klachtenbehandeling zijn in de volgende verantwoordelijkheden met betrekking tot inhoud van een richtlijn afgesproken:

- Richtlijnontwikkelaar: verantwoordelijk voor de kwaliteit van de richtlijn, voor het proces van evidence-based ontwikkelen van de richtlijn en de vertaalslag van de evidence naar de aanbevelingen. Ook moet de richtlijnontwikkelaar samen met de clusterwerkgroepleden de keuzes die in de werkgroep zijn gemaakt kunnen verantwoorden.
- De clusterwerkgroepleden (waaronder een afvaardiging van de JGZ-beroepsverenigingen): verantwoordelijk voor de keuzes die gemaakt worden op basis van de evidence en daarmee mede verantwoordelijk voor de inhoud van de richtlijn.
- De JGZ-beroepsverenigingen: autoriseren de richtlijn inhoudelijk en zijn daarmee als beroepsverenigingen verantwoordelijk voor de inhoud.
- De vaste leden van de RAC: verantwoordelijk voor de bewaking van de toepasbaarheid van de richtlijn met tevens een inhoudelijke autorisatie rol (AJN, V&VN en NVDA) of een randvoorwaardelijke autorisatie rol (ActiZ en GGD GHOR Nederland)
- NCJ: verantwoordelijk voor de samenhang tussen de verschillende onderdelen van de richtlijnen cyclus. Het NCJ heeft daarom al tijdens de ontwikkelfase contact met de richtlijnontwikkelaar.
- ZonMw: opdrachtgever voor de ontwikkeling van de richtlijn en verantwoordelijk voor de bewaking van het ontwikkelproces. De richtlijnontwikkelaar legt verantwoording af aan ZonMw.

Bijlage 7 - Beslisboom

Nederlands
Centrum
Jeugdgezondheid